

El salt endavant d'Europa

Milagros Pérez Oliva

Periodista i professora de la Universitat Pompeu Fabra

Membre del Consell Assessor de la Fundació Catalunya Europa

Quan tot semblava que se n'anava en orris, va arribar l'acord. De matinada, com sol passar a la Unió Europea cada cop que es prenen decisions transcendentals, i després de llargues i tenses negociacions entre els 27 Estats membres. El pacte va permetre aprovar a finals de juliol un fons de reactivació de 750.000 milions d'euros per a pal·liar les conseqüències econòmiques de la pandèmia i va de la mà d'un acord sobre el marc financer pel període 2021-2027 de més d'un bilió d'euros. Aquest doble acord ha estat qualificat, amb raó, com històric, equiparable a decisions tan importants com la creació de l'euro. En realitat, el pacte és també una mena de rectificació respecte de la nefasta política aplicada per fer front a la crisi financera de 2008. Si llavors van ser les polítiques neoliberals les que van imposar les seves receptes, amb aquest acord tornem al keynesianisme com a fórmula per lluitar contra el efectes de la nova recessió i evitar una desfeta de conseqüències imprevisibles per la pròpia Unió Europea.

“Les anomenades polítiques d'austeritat que els països creditors del nord van imposar als endeutats del sud no van fer altra cosa que agreujar les conseqüències de la crisi i castigar les seves poblacions amb una recessió més dura”

Les anomenades polítiques d'austeritat que els països creditors del nord van imposar als endeutats del sud no van fer altra cosa que agreujar les conseqüències de la crisi i castigar les seves poblacions amb una recessió més dura, més llarga i més profunda del que hagués estat si s'haguessin aplicat polítiques d'estímul, com les que van permetre als EEUU sortir del pou molt abans i amb menys danys socials. L'hegemonia dels postulats neoliberals va ser un factor determinant, però els seus avaladors van trobar un aliat molt poderós en els estereotips que s'han imposat sobre un suposat sud malversador i maldestre en la gestió política. Uns estereotips molt arrelats i que han tornat a aflorar en aquesta dura negociació. Aquest cop però, no era tan fàcil culpar els

més colpejats pel virus de la seva desgràcia. La pandèmia ha fet estralls en tota mena de països, independentment del color o l'orientació del seu govern.

“Curiosament, el coronavirus haurà tingut en aquest cas un efecte benèfic sobre el sempre qüestionat futur de la Unió Europea”

Curiosament, el coronavirus haurà tingut en aquest cas un efecte benèfic sobre el sempre qüestionat futur de la Unió Europea, i ho ha fet en un moment crucial per trencar la dinàmica autodestructiva en què es trobava per la seva incapacitat d'afrontar les múltiples crisis que pateix. Crisis de projecte i crisis d'autoritat. La sortida en fals de la crisi financera de 2008 havia deixat penjada la necessitat d'avançar cap a la unió fiscal i aprofundir en els mecanismes de participació democràtica. Amb la crisi dels refugiats de 2015 es va posar de manifest la incapacitat dels organismes comunitaris de trobar una sortida mancomunada al drama humanitari provocat per la guerra de Síria. Incapaç de complir les lleis vigents sobre asil, tampoc no va poder fer complir els acords sobre repartiment de refugiats als que s'havia arribat. En aquella crisi es va veure la impotència de països tan influents i poderosos a l'interior de la UE per poder aplicar les polítiques acordades, i com alguns dels membres de la Unió aconseguien imposar sense conseqüències una política de fets consumats contraris als acords de la majoria. De manera que la crisi humanitària va esdevenir una crisi d'autoritat.

Ara, a la pitjor crisi que ha patit Europa des de la segona Guerra Mundial, podia passar el mateix, i hagués estat l'auguri d'un tombant cap a la disgregació. Pot ser la consciència de la gravetat del moment, la evidència de que si es tibava més de la corda es podia trencar, ha propiciat un tomb que permetrà donar un salt en la integració europea pel que ningú hagués apostat només un mesos abans. No només s'ha aprovat un fons de solidaritat per lluitar contra els efectes de la pandèmia d'un volum impensable -750.000 milions d'euros- sinó que més de la meitat d'aquest fons serà per subvencions a fons perdut. I per primera vegada s'ha acordat finançar aquest fons amb emissions de deute conjunt, és a dir, s'ha imposat un mecanisme mancomunat per fer front a una emergència econòmica y social que serà sens dubte un pas cabdal cap a la unió fiscal.

A diferència del que va passar al 2010 amb les polítiques d'austeritat, els països que es consideren el motor econòmic de Europa han comprès que davant d'un fenomen tan devastador com aquest, no hi ha salvació individual possible. Que a ningú no li pot anar bé si als països més afectats per la pandèmia els va malament, i que una nova resposta insolidària i culpabilitzadora podia ser el germen d'una greu i extensa

desafecció cap al projecte europeu per part d'una ciutadania que pateix i que cada cop desconfia més dels seus governants.

“A diferència del que va passar al 2010 amb les polítiques d'austeritat, els països que es consideren el motor econòmic de Europa han comprès que davant d'un fenomen tan devastador com aquest, no hi ha salvació individual possible.”

Sense condicionalitats antisocials, el pla de reconstrucció servirà aquest cop per modernitzar i dinamitzar l'economia en la direcció estratègica que s'havia fixat la pròpia Unió Europea i permetrà avançar cap a la integració política i fiscal en aquests temps d'incertesa i de crisis globals superposades. Els 140.000 milions que li pertoquen a Espanya permetran garantir la cohesió social, accelerar la revolució tecnològica digital i prioritzar polítiques transformadores y de transició energètica per una economia descarbonitzada. Espanya té ara l'oportunitat d'aprofitar aquestes inversions per donar un salt en la transformació del sistema productiu, combatre les desigualtats i tornar a posar en marxa l'elevador social. I Europa en sortirà també reforçada doncs haurà demostrat que, malgrat el Brexit i les dinàmiques renacionalitzadores, encara té impuls suficient per encarar el futur sense aprensió.

Si això servirà o no per canviar l'estat d'ànim general es veurà aviat. Però amb l'acord es dona un missatge d'esperança a les generacions joves que han encadenat dues crisis consecutives just en el moment crucial de la vida en què han de consolidar una carrera professional i prendre decisions vitals en l'aspecte personal, com emancipar-se i formar una família. La crisi del coronavirus ha arribat en un moment de pessimisme en el què predomina la por al futur. L'informe *The Powe of the past* (Caterine E. De Vries & Isabel Hoffman) publicat al novembre de 2018 amb més de 10.000 enquestes, ja mostrava que la nostàlgia del passat era el sentiment predominant entre els europeus, especialment entre els més grans de 35 anys. El 67% dels europeus pensa que el món era abans un lloc millor. També ho pensa el 64% dels espanyols. L'estudi constata que aquells que senten nostàlgia del passat no difereixen massa dels que no la senten, excepte en una qüestió: solen inclinar-se més cap a la dreta i la proporció dels que son partidaris de continuar a Europa és menor.

Els sentiments de nostàlgia estan sovint provocats per estats d'ànim negatius, ansietat o sensació d'inseguretat. Els qui la pateixen enyoren un ordre que faci la vida més predictable. Però la naturalesa de les crisis globals que vivim, des de la recessió econòmica a l'emergència climàtica, no aporten ni seguretat ni confiança en el futur. Al

contrari. El que generen és incertesa, a la que també contribueixen els canvis disruptius derivats de la revolució tecnològica. Vist des d'aquesta perspectiva, l'acord sobre la reconstrucció és encara més important.